

طراحی آموزشی، نقشه راه

دو گزارش از کارگاه آشنایی با طراحی آموزشی

هفت تیرها را زمین بگذاریم.

❖ سمیراسادات خالویی، آموزگار پایه چهارم دبستان ناحیه ۲

سمیرا
السادات
خالویی، با ۱۲
سال سابقه در
امرآموزش،
آموزگاری

در پایه های دوم، سوم و چهارم دبستان را در این مجموعه آرموده است. او دانش آموخته کارشناسی علوم تربیتی و کارشناسی ارشد تکنولوژی آموزشی از دانشگاه آزاد اسلامی یزد است.

به نمازخانه که وارد شدم، چینش متفاوت میز و صندلی ها توچهم را جلب کرد؛ میزها به صورت چهار نفره چیده شده بودند. اولین نزدیک ترین میز به جایگاه استاد را انتخاب کردم و منتظر حضور سایر شرکت کنندگان ماندم. از همان لحظه احساس کردم کارگاهی متفاوت تر از سایر کلاس هایی که در این سال ها شرکت کرده ام، تجربه خواهم کرد.

مدرسان از شب قبل برنامه زمانبندی فعالیت های کارگاه را فرستاده بودند. می دانستم قطعاً برای برگزاری این کارگاه ساعت ها زمان صرف شده است تا همه چیز به طور دقیق و برنامه ریزی شده پیش برود؛ لذا هر لحظه بیشتر از قبل از حضور در این کارگاه احساس شغف می کردم. شرکت کنندگان کم کم وارد شدند و حضور به موقع آن ها نشان می داد که دیگران نیز مثل من به اهمیت

متفاوت، ذهن آن ها را به جریانی نو در مسیر یادگیری پیوند زد. باشد که با آگاهی بیشتر، معلمان عزیز انگیزه بیشتری نیز در پیمودن این مسیر داشته باشند!

کارگاه آشنایی با طراحی آموزشی صبح روز هفدهم خرداد ماه، برای سه روز متوالی، فعالیت خویش را آغاز کرد. آقای محمدرضا حشمتی و خانم ها سعیده باقری و فرزانه نوراللهی استادان با تجربه ای بودند که مسئولیت آموزش و تدریس را به چهل نفر از معلمان پایه، مسئولان پایه و بعضی از مدیران مدارس ابتدایی که در این کارگاه شرکت کرده بودند، به عهده داشتند.

خانم لیلا جمالی به عنوان یک مدیر و خانم خالویی، به عنوان یک معلم، یافته هایشان را از این کارگاه با ما به اشتراک گذاشته اند. در ادامه، نخست به بیان تجربه خانم خالویی می پردازیم که به تفصیل آنچه را در کارگاه گذشته است، بیان کرده اند و در انتها یافته های خانم جمالی را به عنوان دستاوردهای کارگاه ذکر می کنیم:

اشاره

امروزه الگوهای آموزشی مانند سایر حیطه های علمی به سرعت در حال پیشرفت و تغییر است. روش های سنتی تدریس جای خود را با انواع راهکارهایی عوض می کند که آموزش را آسان تر و یادگیری را عمیق تر می سازد. «طراحی آموزشی» یکی از این مدل های آموزشی است که طبق راهکارهایی که ارائه می دهد، مسیر یادگیری را برای معلم و دانش آموز هموارتر و لذت بخش تر می سازد و نتیجه حاصل از آن نیز پربارتر خواهد بود.

مجتمع آموزشی جوادالائمه (ع) با برگزاری کارگاه آشنایی با طراحی آموزشی در پی آن است تا معلمان و دست اندکاران آموزشی این مجموعه را با اهمیت این موضوع آشنا سازد و تا حدودی پیچ و خم راه را به آن ها نشان دهد تا با شناخت مفاهیمی تازه و

و جدیت این برنامه پی برده‌اند. کارگاه در ساعت مقرر آغاز شد و آنچه همگان را شگفت زده کرد، نحوه گروه‌بندی افراد بود.

گروه‌ها در جایگاه خود مستقر شدند. برخی چهره‌ها بهت زده و نگران و برخی شادمان بودند. ناخودآگاه به یاد کلاس درس افتادم؛ هنگام گروه‌بندی، دانش‌آموزانی از بودن در گروهی ناراحت و برخی خوشحال و راضی بودند. چقدر دقیق و ماهرانه و به راحتی در اولین قدم حال دانش‌آموزان را درک کردیم.

بعد از آشنایی با اعضای گروه و استادان فعالیت اول آغاز شد؛ «مسیری را که برای آموزش یک مفهوم تجربه کرده‌اید، به خاطر آورید و فهرست اقدامات خود را با ذکر مصداق و ترتیب اولویت بنویسید.» در ابتدا با چالش روبه‌رو شدیم؛ چراکه اعضای گروه از پایه‌های مختلف و حتی با سمت‌های گوناگون بودند و به همین دلیل، نمی‌توانستیم بر سر یک موضوع درسی به توافق برسیم. دوباره به یاد تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان در یک گروه افتادم. بالاخره با اندکی بحث و تبادل نظر موضوعی را انتخاب کردیم و اقدامات را نوشتیم. فعالیت‌ها در تابلو نصب شد. همگی تا حدودی نگران و سردرگم بودیم.

زمان صرف صبحانه حضور تمام استادان و برگزارکنندگان در یک محل بیشتر از هر چیزی برای من جالب و البته تحسین‌برانگیز و احترام‌آور بود. چنین اتفاقی را هیچ وقت و در هیچ کلاسی ندیده بودم. همیشه استادان و مسئولان جایگاهی متفاوت و جدا از شرکت‌کنندگان داشتند. حضور مدرسان در کنار ما و هم‌صحبتی با آن‌ها در زمان صبحانه که به قطع از پیش و با هدفی مشخص برنامه‌ریزی شده بود و یادگیری پنهان را به دنبال داشت، برایم دلنشین و جذاب بود.

در ادامه، بعد از توضیحات استادان و نیز مشاهده فعالیت‌های سایر گروه‌ها، فرصتی برای بازنگری گروهی داده شد که توانستیم نکته‌هایی را به فعالیت قبل اضافه کنیم و اصلاحاتی انجام دهیم. اینجا بود که یاد گرفتیم آنچه دانش‌آموز بعد از هر فعالیت به آن نیاز دارد، «بازنگری» است. در بازنگری است که خودش دست به اصلاح و تغییر می‌زند. همچنین دریافتیم که چقدر نقش هدایتگری معلم در این زمینه مهم و مؤثر است. در پایان این فعالیت تعدادی از گروه‌ها فعالیت خود را ارائه دادند و مورد نقد و بررسی قرار گرفت.

بعد از این مرحله، باید برداشت شخصی خود از این فعالیت و همچنین احساسات را در دفترچه مخصوص می‌نوشتیم. برایم عجیب بود؛ چراکه تا به حال در هیچ کارگاهی احساس من، به عنوان یادگیرنده، بعد از هر

فعالیت برای هیچ‌کس مهم نبوده است. دریافتیم که حال خوب دانش‌آموز در هر لحظه، قبل و بعد از هر فعالیت، اهمیت بالایی دارد و باید به آن توجه کرد. از خودم پرسیدم: «آیا تاکنون به این امر توجه کرده‌ام؟»

در بازنگری کلی فعالیت‌های صبح، همه شرکت‌کنندگان نظرات خود را اعلام کردند. با توجه به بازخوردها، همگی خشنود و راضی و شگفت‌زده و از نحوه گروه‌بندی به وجد آمده بودند، فعالیت‌های گروهی موردپسند آنان قرار گرفته بود و همگی مشتاقانه منتظر ادامه راه بودند.

پس از صرف ناهار و استراحت در قسمت دوم کلاس آموختم که طراحی آموزشی برای معلم «نقشه راه» است. در مسیر آموزش، هدف و مقصدی مشخص وجود دارد و این معلم است که باید مسیر رسیدن به هدف را انتخاب کند و در طی این مسیر دانش‌آموز را درگیر کند. معلم باید اطمینان داشته باشد که این مسیر

اثربخش است و ارزش کافی برای صرف زمان دارد.

اما مطلب مهم «هدف» شایسته‌ای است که معلم در ابتدا باید آن را در نظر بگیرد. شایسته‌کردن اهداف از مهم‌ترین اقدامات در طراحی آموزشی است، به طوری که آن هدف سه جنبه دانشی، مهارتی و نگرشی را در بر داشته باشد. البته معلم هم باید بداند که دانش‌آموزان به واسطه تفاوت‌های فردی و توانمندی‌های ذهنی‌شان درجات متفاوتی در دستیابی به شایستگی دارند؛ اما روند کار باید به‌گونه‌ای طی شود که در نهایت دانش‌آموز آن هدف را بشناسد، بفهمد و به کار ببندد و نگاه جدیدی در او ایجاد شود.

پس از دریافت این آموخته‌ها و انجام فعالیتی که به ما تفاوت مشاهده و ارزیابی را نشان می‌داد، حال زمان آن رسیده بود که دست به کار شویم و برای موضوع در نظر گرفته شده (سنگ‌ها) هدفی شایسته

بنویسیم و بعد از مشاهده، اطلاعاتمان و دریافته‌هایمان را طبقه‌بندی کنیم.

به هر گروه انواع گوناگونی از سنگ‌ها داده شد و گروه‌ها مشغول شدند و در نهایت دستاورد هر گروه در تابلو (برد) نصب شد. نتیجه کار هر گروه متفاوت بود. به این نتیجه رسیدیم که در زمینه مشاهده نیز به علم و تجربه بیشتری نیاز داریم. در این راستا استادان توضیحاتی ارائه کردند و فعالیتی تمرینی در نظر گرفتند. بعد از انجام این فعالیت یاد گرفتیم که حتماً باید آموخته‌های قبلی دانش‌آموزان را در نظر بگیریم و قبل از تدریس آن‌ها را بازیابی کنیم. آموختم که باید سؤال را واضح و دقیق مطرح کنم تا مخاطب با ابهام یا کج‌فهمی روبه‌رو نشود و در پایان به

زمان صرف صبحانه حضور تمام استادان و برگزارکنندگان در یک محل بیشتر از هر چیزی برای من جالب و البته تحسین‌برانگیز و احترام‌آور بود. چنین اتفاقی را هیچ کلاسی ندیده بودم. همیشه استادان و مسئولان جایگاهی متفاوت و جدا از شرکت‌کنندگان داشتند. حضور مدرسان در کنار ما و هم‌صحبتی با آن‌ها در زمان صبحانه که به قطع از پیش و با هدفی مشخص برنامه‌ریزی شده بود و یادگیری پنهان را به دنبال داشت، برایم دلنشین و جذاب بود.

این مسئله دست یافتیم که فعال بودن دانش آموزان و کار گروهی آن‌ها تا چه اندازه می‌تواند مرا در رسیدن به اهدافم یاری کند. در پایان هر فعالیت، نوشتن احساس و برداشت من از آنچه انجام شده بود زیباترین مرحله کار بود؛ چراکه به من احساس خوشایند اعتماد به نفس و مهم بودن می‌داد. از این طریق تمام آموخته‌هایم نیز روی کاغذ جمع بندی و ثبت می‌شد که در تحکیم یادگیری بسیار مؤثر بود.

در شروع روز دوم و بعد از معرفی مدل چهارده مؤلفه‌ای طراحی آموزشی، من و اعضای گروه بسیار راحت‌تر و دقیق‌تر از روز قبل توانستیم مسیر آموزش همان موضوع درسی را بنویسیم و در تابلو نصب کنیم. در پایان فعالیت دیگر سردرگم و نگران نبودیم و از نتیجه کار خرسند و راضی بودیم.

در این کارگاه، و در حین بازنگری‌ها و نقد و بررسی فعالیت گروه‌ها و صحبت‌های استادان به نکته‌های مهمی دست یافتیم، از جمله اینکه همه ما ممکن است هفت تیری داشته باشیم که با آن شخصیت و روان بچه‌ها را تخریب کنیم؛ هفت تیر تحقیر، تهدید، تنبیه، تویخ، توهین، تهمت و تبعیض. یکی از دلایلی که باعث قطع ارتباط ما با دانش آموز می‌شود هفت تیرکشی‌هایمان است.

در طراحی آموزشی که مانند یک سفر یادگیری است، باید تجهیزات لازم را همراه داشته باشیم، از جمله تسلط بر دانش موضوعی، شناخت مخاطب، ابزار و وسایل لازم. البته معلم فکور باید بازاندیشی کند و نگاهی به طراحی آموزشی خود نیز داشته باشد، آن را برای اجرا در دفعات بعدی اصلاح و نقاط ضعف را برطرف و نقاط قوت را تقویت کند.

در سفر یادگیری جلوه ارائه و ارزشیابی بسیار مهم است، باید برای ارزشیابی ملاک‌های مشخص داشته باشیم و بر اساس آن‌ها بسنجیم و در نهایت بازخوردهای

رشد دهنده و مؤثری ارائه دهیم که باعث رشد یادگیرنده شود.

فعالیت پایانی روز دوم به گونه‌ای طراحی شده بود که همگان را به وجد آورد؛ فعالیت پویا و سراسر هیجان با دستاوردهایی ارزشمند، یک ارزشیابی به تمام معنا با در نظر گرفتن ابعاد متعدد علمی، فرهنگی، هنری، ورزشی، خلاقیتی و فعالیت ایستگاهی یک فعالیت جایگزین برای

ارزشیابی پایانی محسوب می‌شود که در آن علاوه بر فعال بودن و به چالش کشیدن دانش آموز، می‌توان در زمان کمتر و با وسایل محدودتر تعداد زیادی از دانش آموزان را به صورت عملی و خلاقانه ارزیابی کرد.

در این فعالیت که با موضوع آب در دوازده ایستگاه طراحی شده بود، توانستیم لحظات مفرحی را کنار هم بگذرانیم، در عین حال تمام پژوهش‌ها و فعالیت‌های پیش از کارگاه را که قبلاً توسط مدرسان مشخص شده بود، به نوعی ارائه دهیم. این ایستگاه‌ها شامل طراحی اطلاع‌نگاشتی (اینفوگرافی)، تنظیم مصاحبه در قالب میزگرد، تنظیم گزارش و نمایش روی نمودار دایره‌ای، طراحی یک فعالیت محاسباتی ریاضی، ساخت یک قطعه فیلم (کلیپ) در رابطه با موضوع تحقیق و جست‌وجوی اینترنتی، تهیه روزنامه دیواری، کار با ابزار آزمایشگاهی و ارائه گزارش روی نمودار ستونی، برگزاری مسابقه نقاشی و اجرای طرح داستانک بود. همه ایستگاه‌ها یک موضوع واحد یعنی آب را دنبال می‌کردند. فعالیت‌ها بسیار جذاب بود و تمام اعضای گروه‌ها درگیر شده بودند. نکته شایان توجه در ایستگاه این بود که همگی ما به مفهوم واقعی کار گروهی و تقسیم کار دست یافتیم. علاوه بر آن، برخی افراد اعلام کردند که به توانایی‌های خودشان نیز در زمینه‌های متعدد پی برده‌اند و این چیزی

بعد از این مرحله، باید برداشت شخصی خود از این فعالیت و همچنین احساسمان را در دفترچه مخصوص می‌نوشتیم. برایم عجیب بود؛ چراکه تا به حال در هیچ کارگاهی احساس من، به عنوان یادگیرنده، بعد از هر فعالیت برای هیچ‌کس مهم نبوده است. دریافتیم که حال خوب دانش آموز در هر لحظه، قبل و بعد از هر فعالیت، اهمیت بالایی دارد و باید به آن توجه کرد. از خودم پرسیدم: «آیا تاکنون به این امر توجه کرده‌ام؟»

نیست جز کشف استعدادها و به کارگیری استعدادهای متعدد. (تصاویر ۲-۵)

در این مرحله نیز دریافتیم که با این روش به راحتی می‌توان، با فعالیت‌های متنوع و با حفظ حال خوب دانش آموزان، موضوعات گوناگون درسی را ارزشیابی کرد و کلاس فعال و دانش آموز محور داشت. اضافه بر آن، در کنار ارزشیابی می‌توانیم به این نتیجه‌های مهم نیز دست پیدا کنیم:

تقویت اعتماد به نفس دانش آموزان، افزایش کار گروهی، پرورش هم‌فکری، کشف استعدادها، به کارگیری توانایی‌های نهفته، به کار بردن آموخته‌ها، برقراری ارتباط بین آموخته‌ها و آنچه در زندگی روزمره با آن روبه‌رو می‌شویم و در پایان ایجاد روحیه شاد در دانش آموزان و حتی معلم.

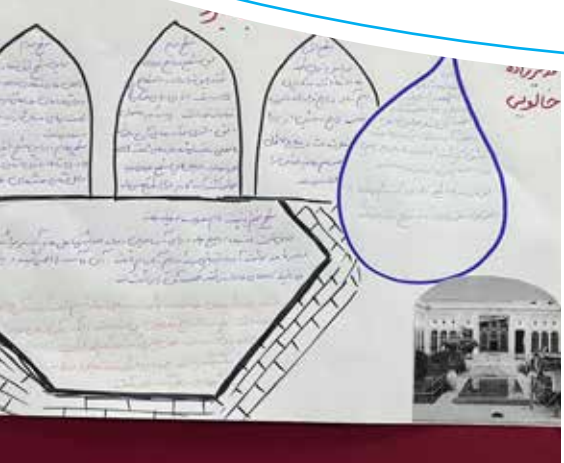

طراحی آموزشی استادان در روز پایانی تم صبحانه داشت و البته اهدافی را دنبال می‌کرد که به برخی از آن‌ها اشاره خواهیم کرد:

- اهمیت حفظ محیط زیست و استفاده نکردن از ظروف یکبار مصرف و پاکت‌های پلاستیکی و استفاده از مواد غذایی سالم و مفید؛
- رعایت نظافت قبل از شروع صبحانه با شستن دست‌ها؛
- استفاده درست و به اندازه از نعمت‌های خدا و پرهیز از اسراف؛
- نشستن در کنار هم بر سر یک سفره و رعایت آداب غذا خوردن؛
- ایجاد حس مسئولیت‌پذیری و همدلی از طریق همکاری در جمع کردن سفره.

برای انجام این فعالیت روز قبل از ما خواسته شده بود فردا هرکس برای خودش صبحانه بیاورد و البته به نکاتی اشاره شده بود.

شایسته کردن اهداف از مهم ترین اقدامات در طراحی آموزشی است، به طوری که آن هدف سه جنبه دانشی، مهارتی و نگرشی را در بر داشته باشد.

صبح روز جمعه همگی با حس و حال اردو به کلاس وارد شدیم. تعدادی قابل‌ملاحظه به دست و تعدادی با نان داغ به کلاس آمده بودند و اما صبحانه خوردن در کنار هم، یک طراحی آموزشی با یادگیری پنهان بود که با ایجاد حال و هوای اردو برای ما یادگیری عمیقی را به دنبال داشت و نشانمان داد که اجرای این طرح در مدرسه و کلاس برای دانش‌آموزان چه ساده و دست‌یافتنی است. در پایان، جمع‌بندی و پرسش و پاسخ و بازنگری و تکمیل دفترچه حسن ختام این کارگاه شد. هر چند تعدادی از شرکت‌کنندگان انتظار ارائه راهکارهایی واضح و دقیق از طرف استادان را داشتند و با این سبک و روند برگزاری

کلاس و دوره آموزشی مانوس نبودند، تعداد زیادی هم با دست پر کارگاه را ترک کردند و شغف و شادمانی دستیابی به آموخته‌های جدید که جرقه‌هایی بود برای اجرای ایده‌هایی نو، در چهره‌هایشان مشاهده می‌شد.

ما در این دوره به صورت عملی و با قرارگرفتن در متن طراحی آموزشی با آن آشنا شدیم و در طی مسیر، یادگیرنده‌ای فعال

بودیم که خودمان به تولید مفهوم رسیدیم. در نهایت اما اگر بتوانیم نگرش و نگاه خود را تغییر دهیم و از فرصت‌ها بهره بجویم، می‌توانیم سازنده و کارآمد عمل کنیم و تغییرات را فرآیند سازیم. به امید آن روز!

آموزش و مسیرهای پرشمار

❖ لایلا جمالی، مدیر پیش دبستان و دبستان پسرانه دوره اول ناحیه ۱

لیلا جمالی با مدرک کارشناسی آموزش ابتدایی از دانشگاه آزاد یزد و کارشناسی ارشد مدیریت و

روان‌شناسی آموزشی از دانشگاه امام جواد (ع) فعالیت‌های آموزشی خود را از سال ۱۳۸۳ آغاز کرده است. وی در آذرماه ۱۳۸۵ در مجتمع جوادالائمه (ع) شروع به کار کرده است. در این مجتمع، ۸ سال معلم پایه دوم و ۸ سال معاون آموزشی در پایه‌های اول و دوم بوده و هم‌اکنون مدیر پیش دبستان و دبستان دوره اول پسرانه ناحیه ۱ است.

سرکار خانم جمالی نیز ماحصل آنچه را از این کارگاه آموخته‌اند، در ذیل مواردی بیان کرده‌اند که در ادامه به این موارد می‌پردازیم: ۱. فرایند یاددهی و یادگیری محدود به چند

روش خاص نیست. مسیرهای زیادی برای رسیدن به اهداف آموزشی وجود دارد. در طراحی آموزشی از روش‌های گوناگون استفاده می‌کنیم تا بیشترین بازدهی را داشته باشیم؛ تهیه طرح درس مناسب، انجام فعالیتی پرحسب و جوش و شاد بیرون از کلاس، انجام یک کار آزمایشگاهی یا کارگاهی، پروژه محور کردن برخی از فعالیت‌ها و انجام کارهای دیگری مثل استفاده از شعر و داستان، نمایش فیلم، بازدیدها و اردوهای علمی و... در کنار توجه به استعدادها و بسیار بالای دانش‌آموزان که فقط نیازمند توجه بیشتر معلم به آن‌هاست، ما را به اهداف آموزشی خود خواهد رساند.

۲. الگوی مثلثی نقشه راه را به معلم نشان می‌دهد تا او با استفاده از خلاقیت و هنر معلمی خود، راه بهتری را انتخاب کند. طراحی آموزشی، رسانه‌های پرشمار و برون داد و تأکید بر ارائه آموخته‌ها توسط دانش‌آموزان سه ضلع این مثلث‌اند که سفر یادگیری را برای بچه‌ها و معلم خاطره‌انگیزتر و ماندگارتر می‌کند. در طراحی آموزشی، معلم مبدأ و مقصد خود را مشخص می‌کند. برای رسیدن به این مقصد ممکن است راه‌های متعددی را انتخاب کند. شاید مجبور شود در بین مسیر کمی به عقب برگردد و از مسیر جایگزین دیگری استفاده کند. ممکن است سرعت خود را در طول مسیر کم یا زیاد کند تا به نتیجه مطلوب دست یابد. در دنیای کنونی استفاده از رسانه‌های پرشمار که تدریس را فعال و مؤثر می‌سازد، امری اجتناب‌ناپذیر است. نمایش دادن دستاوردهای دانش‌آموزان نیز در سفر یادگیری یکی از شیرین‌ترین لحظات این سفر است.

۳. کار گروهی و مشارکتی، فعالیت‌های تلفیقی، شایسته‌کردن اهداف، استفاده از ظرفیت دانش‌آموزان، فضا و امکانات موجود فرایند یادگیری را برای دانش‌آموزان لذت‌بخش می‌کند. به یاد داشته باشیم که انسان در زندگی گروهی خود با دیگران ناخواسته چیزهای زیادی را یاد می‌گیرد. دانش‌آموزان نیز دوست دارند «با هم و در کنار هم» بیاموزند، بازی و تفریح کنند و در فضای بدون رقابت و مقایسه رشد کنند.

۴. توجه به تفاوت‌های فردی در کنار پیوند دادن مسائل آموزشی با زندگی روزمره دانش‌آموزان یادگیری را مادام‌العمر می‌کند. همین‌که هر دانش‌آموز بداند چه استعدادهایی دارد که شکوفایی آن‌ها می‌تواند باعث پیشرفت او شود، در درونش

موج مثبتی به وجود می‌آید و مسیرش برای رسیدن به جایگاه یک انسان مؤثر هموارتر خواهد شد.

۵. دستاورد کار گروهی برای بچه‌ها صبر، همدلی، ارتباط مؤثر، احترام به دیگران، سازش، تحمل و... است. دانش‌آموزان باید یاد بگیرند زندگی اجتماعی، پر از فرازونشیب و سختی و آسانی است و رسیدن به هدف در سایه صبر و تلاش و ارتباط هدفمند با دیگران حاصل می‌شود.

۶. معلمی که یادگیری بخش جدایی‌ناپذیر وجودش شده است، نقش تسهیلگر را ایفا می‌کند و سهم دانش‌آموزان را در طراحی آموزشی خود پررنگ می‌سازد. چنین معلمی یادگیری را برای بچه‌ها لذت‌بخش می‌کند و باعث می‌شود آن‌ها احساس امنیت کنند و آرام‌آرام با معلم قدم بردارند و بیاموزند. وقتی معلم جایگاه واقعی خود را بداند و به ارزش کار خود آگاه باشد، سختی‌های سفر یادگیری را به جان می‌خرد و مثل راهنمایی که می‌خواهد یک عده را به قله‌ای برساند، هر چند لحظه یک بار، به عقب نگاه می‌کند تا کسی جانماند و در بین راه تا فرصتی دست می‌دهد، ادامه مسیر را برای آن‌ها شرح می‌دهد و به آن‌ها اطمینان می‌دهد که همیشه همراهشان خواهد بود تا به هدف برسند.

۷. اگر دانش‌آموزان در ابتدا با نحوه فعالیت معلم آشنا شوند، سپس آن‌ها را آزاد بگذاریم و محدودشان نکنیم، اعتماد به نفسشان بالا می‌رود و خلاق‌تر عمل می‌کنند. مهم است که دانش‌آموزان «احساس ارزشمندی» کنند. احساس ارزشمندی به آن‌ها انگیزه فعالیت دو چندان می‌دهد.

۸. «شایسته‌کردن هدف» ارزش هر درس را بیشتر می‌کند. تلفیق موضوع با دیگر درس‌ها و فعالیت‌ها در تثبیت یادگیری بسیار مؤثر است. شایسته‌کردن هدف آن را شفاف‌تر، در دسترس‌تر و پراهمیت‌تر می‌سازد. تجربه نشان داده است وقتی مطلب نظری با عمل همراه باشد، ماندگار و مادام‌العمر می‌شود. همچنین تلفیق درس‌ها با هنر و ورزش زیبایی خاصی به تدریس می‌بخشد و آن را پرنشاط و خاطره‌ساز می‌کند.

۹. اجرای «فعالیت‌های ایستگاهی» زمان‌بندی و استفاده دقیق از وقت را به دانش‌آموزان یاد می‌دهد. این فعالیت با توجه به تنوعی که دارد و نیز با توجه به تفاوت‌های فردی فراگیرندگان و موضوعات متعدد درسی از مؤثرترین روش‌های تدریس است. هر دانش‌آموز با توجه به علاقه و استعداد خود، در یک یا چند ایستگاه، توانمندی‌هایش را نشان می‌دهد، عزت‌نفس و اعتمادش بالا می‌رود و انرژی مجددی برای ادامه مسیر پیدا می‌کند. □

صبحانه خوردن در کنار هم، یک طراحی آموزشی با یادگیری پنهان بود که با ایجاد حال و هوای اردو برای ما یادگیری عمیقی را به دنبال داشت و نشانمان داد که اجرای این طرح در مدرسه و کلاس برای دانش‌آموزان چه ساده و دست‌یافتنی است.